

Raport de monitorizare

MOLDOVA 1

Perioada: 31 august – 6 septembrie 2020

Autor: Victor Gotișan

Realizarea acestui raport a fost posibilă datorită suportului generos din partea poporului american și britanic prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și UK Aid. Conținutul acestui material ține de responsabilitatea Centrului pentru Jurnalism Independent și nu reflectă în mod necesar viziunea UK Aid, USAID sau a Guvernului Statelor Unite.

I. INFORMAȚII GENERALE

În perioada 31 august – 6 septembrie 2020, Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) a monitorizat postul public de televiziune Moldova 1 pentru a identifica dacă în materialele jurnalistice difuzate se conțin elemente de dezinformare și încălcări ale normelor deontologice. A fost analizat modul în care postul public de televiziune reflectă evenimentele din domeniile politic, economic, social și altele, și cum respectă normele profesionale și etice precum verificarea informațiilor din câteva surse, pluralismul de opinii, asigurarea echilibrului în cazul știrilor conflictuale etc.

Pentru monitorizare au fost selectate principalele buletine de știri ale zilei. S-a pornit de la premisa că știrile instituției media publice trebuie să conțină în exclusivitate fapte și nu opinii ale jurnaliștilor, trebuie să fie scrise într-un limbaj neutru și accesibil și să reflecte cât mai corect realitatea, cu respectarea echilibrului surselor.

Scopul monitorizării

Monitorizarea are ca scop să stabilească în ce măsură postul public de televiziune Moldova 1 informează cetățenii corect, echidistant și imparțial, din punct de vedere jurnalist, despre activitatea guvernului în raport cu opoziția politică în momente de tensiune și/sau criză. Acest lucru s-a realizat în baza analizei cantitative și calitative a conținutului buletinelor principale de știri („Mesager”), care au fost evaluate din perspectiva respectării principiilor de informare corectă, stabilite atât de codul de conduită al instituției media publice cât și în Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova. S-a atras atenția în special la reflectarea activității actorilor și/sau entităților politice (mai ales a celor oficiale/guvernamentale).

Cadrul metodologic

Pornind de la scopul cercetării de a evalua în ce măsură Moldova 1 respectă principiile de echidistanță, imparțialitate, corectitudine și neutralitate politică, dar și de la ipoteza potrivit căreia Moldova 1 tinde să își ajusteze conținutul mediatic la mesajele guvernării, este imperativă analiza cantitativă și calitativă a știrilor și emisiunilor de sinteză care au potențialul de a influența opinia publică. Astfel, metodologia studiului a combinat două metode, cea *cantitativă* și cea *calitativă/comparativă* de cercetare a produsului mediatic. Totodată știrile au fost analizate și din perspectiva tehnicilor de manipulare și dezinformare. Aceasta pentru ai fi ajută pe consumatori să distingă între un produs jurnalist manipulator și altul care reflectă echidistant realitatea.

Prin **analiza cantitativă** au fost explorate tendințele de mediatizare a subiectelor de interes public din perioada selectată. Este o metodă de cercetare care presupune monitorizarea, eșantionarea și codarea materialelor jurnalistice astfel încât să capteze tenta politică, dacă aceasta există (numărul de materiale care pun în lumină pozitivă anumiți actori politici); modul în care sunt puse în practică principiile de imparțialitate și echidistanță în materialele informative și analitice (numărul de materiale corecte și echidistante); dacă se asigură echilibrul surselor (numărul de materiale echilibrate); căror surse li se acordă prioritate în știri (numărul surselor citate direct sau citate indirect/menționate); cum se oferă spațiul de emisie pentru actorii și entitățile politice (volumul în secunde a spațiului alocat), precum și alte aspecte. Prin **aspectul metodologic calitativ/comparativ** s-a urmărit interpretarea datelor și a informației obținute în urma analizei cantitative. A fost investigat conținutul mediatic într-o manieră

aprofundată pentru a determina dacă Moldova 1 respectă principiile de echidistanță, imparțialitate, corectitudine și neutralitate politică.

Perioada monitorizării: 31 august – 6 septembrie 2020.

Principalele produse media monitorizate la postul Moldova 1.

- 7 ediții ale buletinului informativ principal „Mesager” din perioada 31 august – 6 septembrie 2020.

Tendințe generale

Datele monitorizării relevă faptul că în cazul principalului buletin informativ „Mesager”:

- Covid-19 a fost cea mai des abordată tematică a știrilor. Din totalul celor 138 de știri (cu excepția celor de la rubrica *Sport*), 37 au vizat – direct sau indirect – subiectul pandemiei de Covid-19, ceea ce reprezintă aproximativ 27%;
- Mai mult de jumătate din cele 138 de știri nu au inclus surse citate direct;
- Autoritățile centrale continuă să se numere printre entitățile vizate cel mai des în știrile Moldova 1. Totuși, în comparație cu perioada de monitorizare anterioară (9 – 15 martie 2020), ponderea citării directe sau indirecte a autorităților centrale a scăzut (Președinție, Guvern, Parlament). Pe de altă parte, a crescut numărul cazurilor în care reprezentanți ai autorităților locale au fost citați direct sau indirect, în special cei care reprezintă municipiul Chișinău;
- Persoanele menționate sau citate cel mai des drept surse – direct sau indirect – în știrile Moldova 1 au fost președintele Igor Dodon, prim-ministrul Ion Chicu, ministrul Educației, Culturii și Cercetării, Igor Șarov, și reprezentanții Primăriei municipiului Chișinău;
- Comparativ cu perioada anterioară de raportare, s-a observat o diversificare mai mare a surselor știrilor;
- Președintele Igor Dodon a beneficiat de cea mai mare prezență în știrile Moldova 1. Șeful statului a fost fie menționat, fie citat direct sau indirect în cel puțin 16 știri din 138, ceea ce a reprezentat 11%. Altfel spus, fiecare a 9-a știre l-a avut drept protagonist pe președintele Igor Dodon. Totodată, în majoritatea acestora, șeful statului a fost pus într-o lumină pozitivă;
- Sub aspect deontologic, în știrile Moldova 1 au fost identificate câteva abateri, printre care *tehnica de manipulare a Salvatorului național/Mesia; lipsa dreptului la replică; lipsa sursei pe imaginile video preluate; sugestia;*
- În știrile sale, Moldova 1 l-a prezentat într-o lumină pozitivă pe președintele Igor Dodon (unele știri fiind la limita publicității politice și semănând mai mult a știri de campanie electorală);
- Moldova 1 a reflectat neutru și echidistant informația privind partidele și politicienii de opoziție (Partidul Acțiune și Solidaritate; Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”; Partidul Politic Pro-Moldova, Partidul Politic „Șor”; Partidul Politic „Partidul Nostru”; Partidul Liberal din Moldova etc.).

II. ANALIZA DATELOR

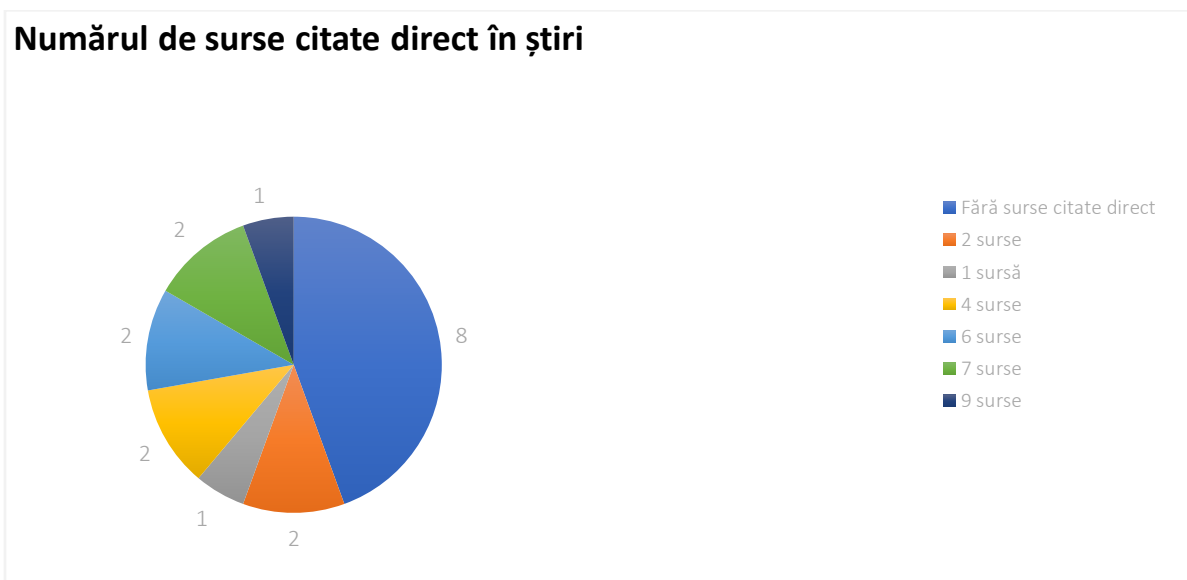
31 august 2020

Analiza cantitativă

Ediția din 31 august 2020 a principalului buletin de știri „Mesager” al postului public de televiziune Moldova 1 a cuprins 20 de știri, cu excepția celor de la rubrica *Sport* (4 știri) și *Meteo*. Toate știrile au fost informative, nici una dintre ele nu a implicat elemente de conflict, care ar fi cerut asigurarea dreptului la replică pentru cel vizat și/sau acuzat. 4 dintre cele 20 de știri au fost incluse la rubrica „Știri pe scurt”. 8 dintre cele 20 de știri au abordat – fie direct, fie indirect – tematica pandemiei de Covid-19, iar 5 din numărul total au fost despre sau au vizat municipiul Chișinău.

În 9 știri din totalul celor 20 au figurat surse citate direct, iar în alte 8 știri sursele au fost doar citate indirect sau menționate, în timp ce 3 știri au fost elaborate în baza intervențiilor directe ale jurnalistului sau jurnalistei (live) în care aceștia au prezentat informația făcând trimitere la anumite surse, date și/sau declarații. Astfel, o știre a avut o sursă directă, 2 știri – 2 surse directe, 2 știri – 4 surse, 2 știri – 6 surse, 2 știri – 7 surse și o știre – 9 surse.

Numărul de surse citate direct în știri

Viceprimara municipiului Chișinău, Angela Cutasevici, a fost citată direct în 2 știri, beneficiind de un timp de emisie total de 48 de secunde. Celelalte surse (reprezentanți ai autorităților sau politicieni) au fost citate direct în câte o știre: Andrei Năstase, (Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, PPPDA) – 13 secunde; Dorin Chirtoacă (Partidul Liberal din Moldova, PL) – 16 secunde; Valeriu Munteanu (Uniunea Salvați Basarabia, USB) – 20 de secunde; Monica Babuc (Partidul Democrat din Moldova, PDM) – 10 secunde; Peter Michalko, ambasadorul Uniunii Europene (UE) în Republica Moldova – 33 de secunde; Oleg Țulea, ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE) – 29 de secunde; Igor Șarov, ministrul Educației, Culturii și Cercetării – 23 de secunde. Președintele Igor Dodon și președinta Parlamentului, Zinaida Greceanîi, au fost subiectul unei știri în care au felicitat cetățenii Republicii Moldova cu ocazia sărbătorii „Limba Noastră”. La fel și lidera Partidului Acțiune și Solidaritate (PAS), Maia Sandu, a fost subiectul unei știri cu aceeași tematică. Toți trei au fost citați indirect, în baza declarațiilor publicate de aceștia pe Facebook.

Analiza calitativă

Covid-19 a fost principalul subiect al majorității știrilor din cadrul „Mesager”-ului din 31 august 2020. Totodată, 3 știri au avut drept tematică sărbătoarea „Limba Noastră”. Moldova 1 a inclus diverse surse în știri, oferindu-le un spațiu egal de emisie. În cazul știrilor din cadrul acestui buletin informativ nu au fost identificate abateri deontologice și/sau tehnici de manipulare.

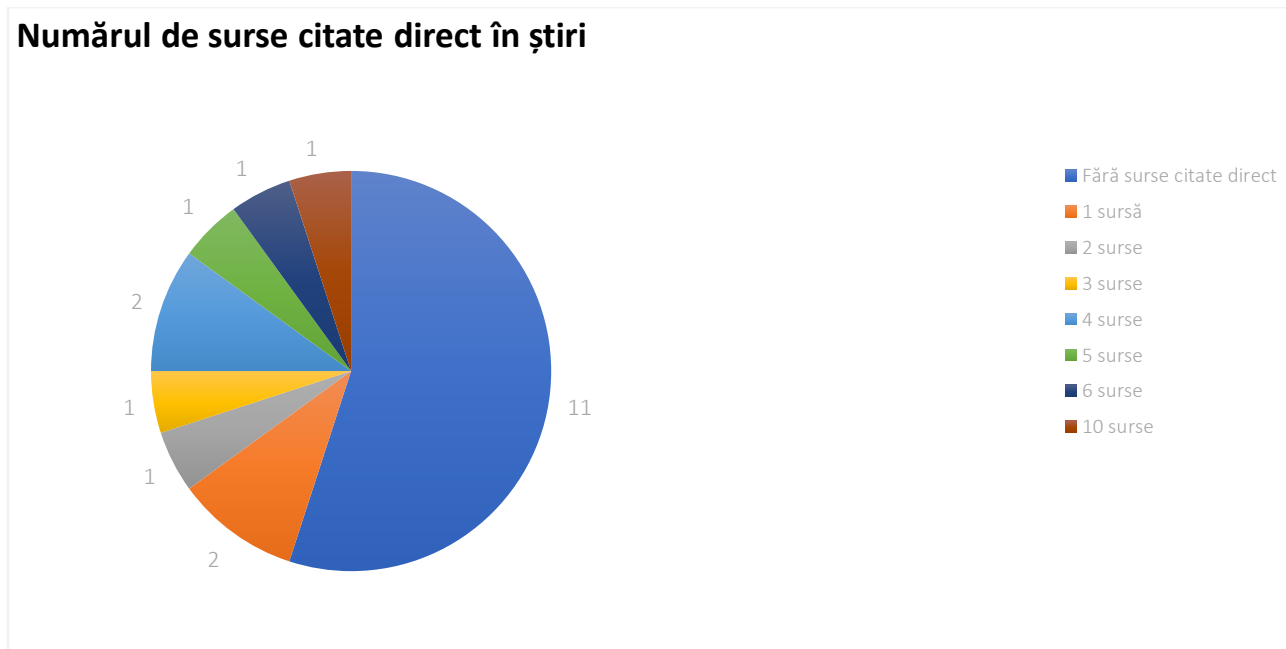
[1 septembrie 2020](#)

Analiza cantitativă

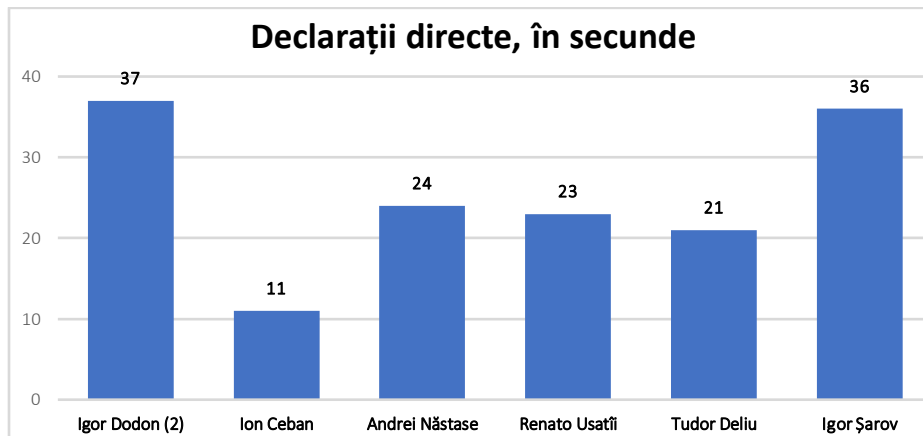
„Mesager”-ul din 1 septembrie 2020 a inclus 20 de știri, dintre care 16 la rubrica *Știri principale*, iar 4 la rubrica *Știri pe scurt*. Cele mai multe știri au avut drept tematică directă sau indirectă Covid-19 (5 știri). Președintele Igor Dodon și primarul municipiului Chișinău, Ion Ceban, au fost protagoniști a 2 știri, în timp ce prim-ministrul Ion Chicu, președinta Parlamentului, Zinaida Greceanîi, și ministrul Educației, Culturii și Cercetării, Igor Șarov, au fost vizați în câte o știre fiecare. În ceea ce privește politicienii, Andrei Năstase (PPPDA), Tudor Deliu (Partidul Liberal Democrat din Moldova, PLDM) și Renato Usatîi (Partidul Politic „Partidul Nostru”, PN) au fost surse și protagoniști ai unei singure știri despre depunerea documentelor la Comisia Electorală Centrală (CEC) pentru înregistrarea grupurilor de inițiativă care vor colecta semnăturile pentru susținerea candidaților la funcția de președinte al Republicii Moldova.

Puțin mai mult de jumătate din știri – 11 – nu au avut surse citate direct (4 dintre acestea, incluse la rubrica *Știri pe scurt*), iar în două dintre ele reporterii au intervenit direct.

Numărul de surse citate direct în știri

În ceea ce privește spațiul de emisie dedicat citării directe, atunci Igor Dodon a avut două intervenții în două știri diferite, cu un timp total de emisie de 37 de secunde, ministrul Igor Șarov a fost citat direct într-o știre, cu o declarație de 36 secunde, iar liderul PPPDA, Andrei Năstase, într-o altă știre, cu o intervenție de 24 de secunde.

Analiza calitativă

Moldova 1 i-a pus într-o lumină pozitivă pe președintele Igor Dodon și primarul municipiului Chișinău, Ion Ceban, în știrile în care cei doi au fost protagoniști. Favorizarea s-a putut observa în special după modul în care au fost construite aceste știri, contextul în care au fost prezentați și mai ales după selecția declarațiilor difuzate direct. De exemplu, Moldova 1 a început una din știri cu faptul că „19 școli nu și-au deschis astăzi ușile pentru elevi”, desfășurându-și procesul educațional de la distanță. Ulterior, jurnaliștii au schimbat ușor subiectul anunțat în intro și au transmis mesajul de felicitare al președintelui Igor Dodon cu prilejul debutului noului an școlar. El a specificat că, „în prezent, fiecare membru al societății, care are copil de școală, a înțeles într-o măsură mai mare decât la începutul pandemiei rolul și importanța profesiei de pedagog”. Ulterior se vorbește și despre mesajul premierului Ion Chicu, care a dat asigurări că autoritățile vor oferi condițiile corespunzătoare „pentru protejarea sănătății copiilor și tinerilor Moldovei”. Apoi, autorii știrii au revenit la subiectul primar – cele 19 școli care nu și-au început activitatea – și declarația ministrului Igor Șarov, care a menționat despre instituțiile care s-au deschis și cele care nu și-au început procesul de învățământ. Știrea se încheie, din nou, cu un citat direct din felicitarea președintelui Igor Dodon, potrivit căruia „țara noastră are viitor”.

Într-o altă știre, Moldova 1 a menționat despre faptul că în perioada 1-11 septembrie 2020 pot fi depuse documentele pentru înregistrarea, la CEC, a grupurilor de inițiativă care vor colecta semnăturile pentru susținerea candidaților la funcția de președinte al Republicii Moldova. Au fost citați direct primii 3 candidații care au depus dosarele: Tudor Deliu (PLDM), Renato Usatfi (PN) și Andrei Năstase (PPPDA). Totodată, în continuarea știrii, jurnaliștii de la Moldova 1 au menționat că „între timp, șeful statului Igor Dodon a îndemnat candidații care luptă pentru fotoliul de președinte să dea dovadă de corectitudine în această campanie electorală”, citându-l cu o declarație directă în context. Intervenția șefului statului a fost irelevantă în acest caz și a avut doar menirea să-l pună pe președinte într-o lumină pozitivă.

În cazul știrii despre „Sute de mii de lei pentru un loc în cimitir. 6 persoane, administratori și angajați ai cimitirului Sf. Lazăr din Capitală, au fost reținute pentru că ar fi luat mită pentru a vinde sau a rezerva locuri de veci”, jurnaliștii de la Moldova 1 au menționat despre faptul că „la cele întâmplare a reacționat și edilul Capitalei, Ion Ceban, care a precizat că se va lupta cu corupția în oraș și a îndemnat oamenii să-l informeze despre acte de corupție la funcționarii publici... El consideră că toți trebuie să fie egali în fața legii” (**tehnica de manipulare a Salvatorului național**). Și în acest caz,

mențiunea a avut menirea să-l prezinte pe Ion Ceban într-o lumină pozitivă. Totodată, în cadrul acestei știri, Moldova 1 a inclus imagini video cu scene în timp ce cineva ia mită, dar nu a **indicat sursa imaginilor video preluate**.

2 septembrie 2020

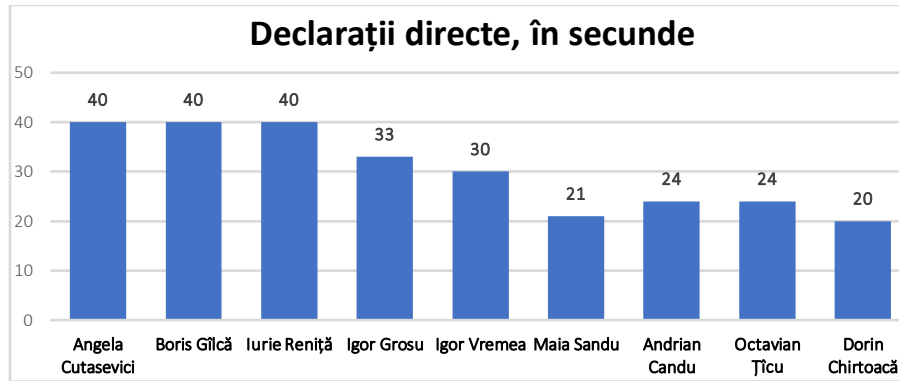
Analiza cantitativă

Ediția din 2 septembrie 2020 a „Mesager”-ului a inclus 23 de știri, dintre care 5 au fost trecute la rubrica *Știri pe scurt*. Cinci din numărul total de știri au avut drept tematică Covid-19 (direct sau indirect), majoritatea acestora fiind incluse la rubrica *Principalele știri*. Printre alte subiecte ale știrilor s-au mai numărat: grădinițele din Capitală vor activa conform unui program extins; în ajunul zilei Armatei Naționale, mai mulți militari au donat sânge; un gimnaziu din satul Aluatu, raionul Taraclia, a beneficiat de un set de tehnică computerizată din partea României; încă 5 candidați la fotoliul de președinte al Republicii Moldova au depus actele la CEC pentru înregistrarea grupurilor de inițiativă pentru colectarea semnăturilor; cererea depusă la Procuratura Generală (PG) de către deputatul socialist Oleg Lipski privind investigarea unei companii afiliate liderului Partidului Politic Șor, Ilan Șor, care, potrivit parlamentarului, ar fi sponsorizat campania electorală pentru alegerile prezidențiale din 2016 a Maiei Sandu; solicitarea deputatei PAS, Galina Sajin, către Autoritatea Națională de Integritate (ANI) privind presupusele vacanțe de lux ale președintelui Igor Dodon; acuzațiile deputatului PPPDA Iurie Reniță privind numirea a 3 noi ambasadori și altele.

Reprezentanții autorităților centrale și/sau locale au fost cel mai des citați drept surse (7). Printre aceștia se numără Alexandru Pânzari, ministrul Apărării; Marina Golovaci, secretară de stat la Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Alexandru Holostenco, secretar de stat la MAEIE; Boris Gîlcă, șef de direcție la Primăria Chișinău; Angela Cutasevici, viceprimară a municipiului Chișinău. Președintele Igor Dodon și premierul Ion Chicu au fost menționați fiecare în câte o știre. În ceea ce privește politicienii, Maia Sandu (PAS) a fost vizată în două știri, pe când Andrian Căndu (Pro-Moldova), Dorin Chirtoacă (Blocul electoral „Unirea”), Octavian Țicu (Partidul Unității Naționale, PUN), Galina Sajin (PAS), Oleg Lipski (PSRM), Igor Grosu (PAS), Renato Usatîi (PN), Ilan Șor (Partidul Politic Șor) au fost vizați în câte o știre (menționați, citați direct sau indirect).

12 știri nu au inclus surse citate direct, 4 știri au avut câte 1 sursă citată direct, 4 știri - câte 2 surse, 3 știri – 4 surse, iar o știre a avut 5 surse citate direct.

Cu referire la timpul de emisie al declarațiilor, reprezentanții Primăriei municipiului Chișinău au beneficiat de cel mai mult spațiu: viceprimara Angela Cutasevici – 40 de secunde; Boris Gîlcă, șef adjunct al Direcției Sănătate din cadrul Primăriei Chișinău – 40 de secunde. În ceea ce privește politicienii, atunci Iurie Reniță (PPPDA) a intervenit direct timp de 40 de secunde, Igor Grosu (PAS) – 33 de secunde și Igor Vredea (PDM) - 30 de secunde.

Analiza calitativă

2 din cele 23 de știri difuzate de Moldova 1 în „Mesager”-ul din 2 septembrie 2020 au avut un caracter conflictual. Una dintre ele a fost despre plângerea deputatului socialist Oleg Lipski la PG, în care acesta solicită să fie investigată activitatea unei companii care ar fi afiliată liderului Partidului Politic Șor, Ilan Șor. Potrivit lui Lipski, firma ar fi sponsorizat campania electorală pentru alegerile prezidențiale din 2016 a Maiei Sandu. Reporterii Moldova 1 au asigurat dreptul la replică persoanei vizate prin citarea directă a reprezentantului PAS, Igor Grosu.

O altă știre conflictuală a fost cea despre solicitarea deputatei PAS Galina Sajin, care a cerut ANI să vină cu un răspuns „privind presupusele vacanțe de lux ale președintelui Igor Dodon”. Și în acest caz, jurnaliștii de la Moldova 1 i-au oferit dreptul la replică lui Igor Dodon prin citarea declarațiilor purtătoarei sale de cuvânt, Carmena Sterpul.

În același timp, Moldova 1 a difuzat o știre în care a menționat despre faptul că Ministerul de Interne de la Moscova a încheiat urmărirea penală în „dosarul Landromat”, în care sunt vizați fostul lider democrat Vlad Plahotniuc, președintele PN, Renato Usatîi, și omul de afaceri Veaceslav Platon. Potrivit comunicatului emis de instituție, Plahotniuc și Platon ar fi pus la cale planul și l-ar fi realizat cu ajutorul primarului de Bălți, Renato Usatîi. Dat fiind acuzațiile grave care au fost aduse celor trei de către Ministerul de Interne al Federației Ruse, Moldova 1 avea misiunea să le asigure dreptul la replică, ceea ce nu s-a întâmplat (**lipsa dreptului la replică**).

3 septembrie 2020

Analiza cantitativă

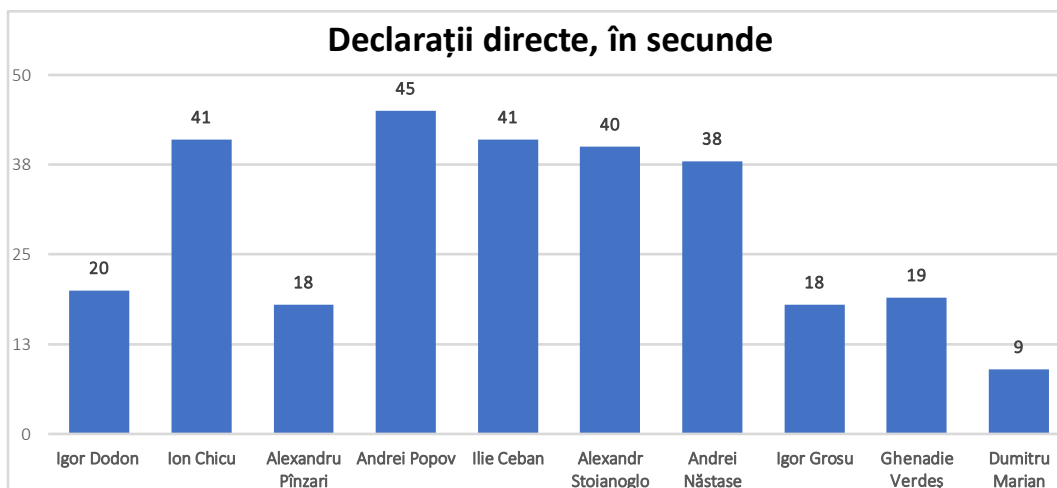
În „Mesager”-ul din 3 septembrie 2020 au fost difuzate în total 21 de știri. Primele 3 dintre acestea au fost la subiectul pandemiei de Covid-19, iar 4 materiale s-au regăsit la rubrica *Știri pe scurt*.

Postul public de televiziune a făcut cel mai des trimitere la autorități centrale sau locale drept surse ale știrilor. În 9 din 21 de materiale a fost menționată, citată direct sau indirect cel puțin o un funcționar sau demnitar. Președintele Igor Dodon a fost citat și/sau menționat în 3 știri, la fel și premierul Ion Chicu. Printre alți funcționari și demnitari menționați și/sau citați direct în știri s-au numărat miniștrii Alexandru Pînzari, Oleg Țulea, Igor Șarov și viceprimarul municipiului Chișinău, Ilie Ceban.

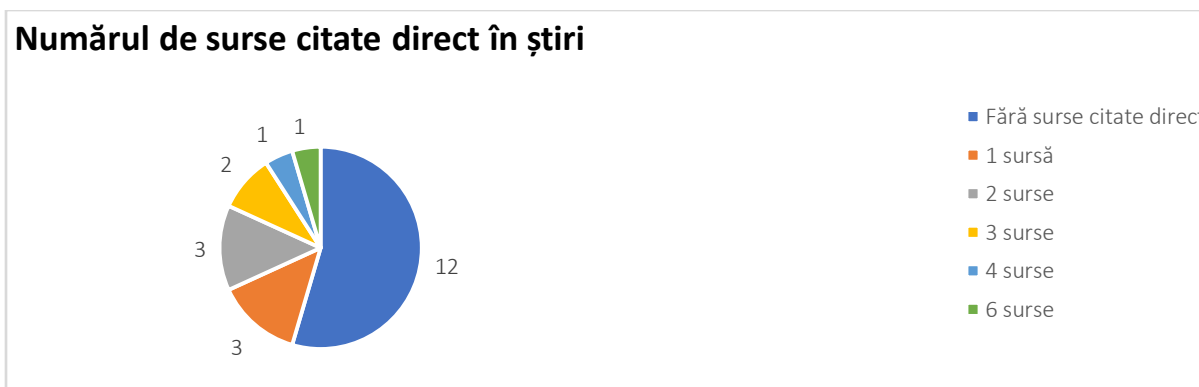
În ceea ce privește spațiul oferit declarațiilor, atunci premierul Ion Chicu a beneficiat de 2 intervenții directe cu un total de emisie de 41 de secunde; președintele Igor Dodon - o intervenție directă cu un

total de emisie de 20 de secunde; ministrul Alexandru Pînzari – o intervenție directă de 18 secunde; ambasadorul cu misiuni speciale Andrei Popov – o intervenție directă de 45 de secunde; viceprimarul municipiului Chișinău, Ilie Ceban – o intervenție directă de 41 de secunde. La fel, procurorul general Alexandr Stoianoglo a fost subiect al unei știri în care a fost citat direct cu o declarație de 40 de secunde.

Cu referire la politicieni, Andrei Năstase (PPPDA) fost prezent cu o intervenție directă de 38 de secunde; Igor Grosu (PAS) – 18 secunde; Ghenadie Verdeș (Pro-Moldova) – 19 secunde; Dumitru Marian (PAS) – 9 secunde.

12 din cele 21 știri totale (inclusiv cele 4 rubrica *Știri pe scurt*) – nu au avut surse citate direct; 3 dintre ele au avut 1 sursă; alte 3 – câte 2 surse; 2 știri – 3 surse, iar câte o știre – 4 surse și, respectiv, 6 surse citate direct.

Analiza calitativă

În „Mesager”-ul din 3 septembrie 2020, autoritățile centrale și/sau locale au fost favorizate atât prin timpul dedicat citărilor directe, cât și prin numărul mare de știri în care acestea au fost menționate și/sau citate. Unii funcționari au fost puși într-o lumină pozitivă prin formulările utilizate sau detaliile de context oferite de jurnaliști. De exemplu, în cazul știrii plasate la rubrica *Știri pe scurt* despre „659.000 de beneficiari de pensii și alocații sociale vor primi în octombrie un suport financiar unic de

900 de lei. Guvernul a majorat cu 200 de lei ajutorul, care inițial se propune a fi de 700 lei... Premierul Ion Chicu a declarat că decizia a fost luată în urma aplicării coeficientului de indexare a pensiilor și prestațiilor sociale cu 1,07% de la 1 octombrie”, jurnaliștii au accentuat că „norma legală a fost propusă de președintele Igor Dodon și va fi implementată din data de 1 octombrie. Șeful statului a declarat anterior că acest ajutor trebuie să fie oferit de 2 ori pe an”, iar cu declarație directă fiind inclus premierului Ion Chicu. Astfel, referință în adresa lui Igor Dodon o putem considera irelevantă în acest context, din moment ce Guvernul a fost menționat drept cel care o operat/făcut această majorare și a fost inclus premierul Ion Chicu cu declarație. Menționarea președintelui Igor Dodon nu a avut decât scopul de a-l scoate pe acesta în evidență și a-l pune într-o lumină pozitivă.

Totodată, 5 din totalul celor 21 de știri au fost conflictuale. Prima ține de anunțul procurorului general Alexandr Stoianoglo privind finalizarea urmăririi penale în cazul implicării unei bănci comerciale în fraudă bancară și devalizarea sistemului bancar, în care beneficiarul final ar fi omul de afaceri Vlad Plahotniuc. Alta este despre acuzațiile liderului PPPDA, Andrei Năstase, precum că mai mulți consilieri locali PAS și Pro-Moldova din satele Ciutești și Vulcănești ar fi contribuit la închiderea a două gimnazii. A treia vizează acuzația socialistului Alexandr Nesterovschi la adresa deputatului Pro-Moldova Gheorghe Brașovschi privind declarația de avere a acestuia. Potrivit primului, documentul ar conține mai multe omisiuni și neconcordanțe. A patra știre informează despre un flashmob organizat de tinerii PAS, care i-au transmis „colaci de nuntă premierului Ion Chicu”, iar a cincea transmite intenția lui Andrei Popov, ambasador cu misiuni speciale, de a-l acționa în judecată pe deputatul PPPDA Iurie Reniță pentru calomnie și minciună. În primele 4 știri, Moldova 1 a asigurat dreptul la replică celor vizați, dar nu și în cazul ultimei, Iurie Reniță fiind vizat și acuzat de principala sursă a știrii (**lipsa dreptului la replică**).

4 septembrie 2020

Analiza cantitativă

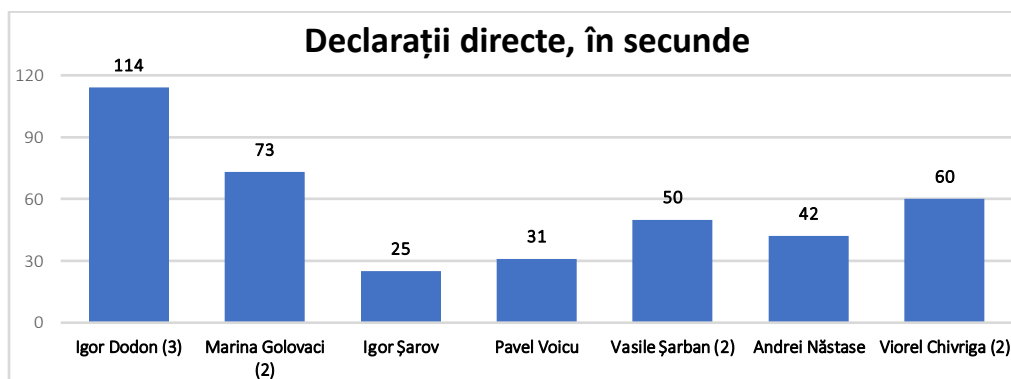
„Mesager”-ul din 4 septembrie 2020 a fost constituit din 20 de știri (în afara celor sportive – 3 știri), dintre care 4 la rubrica *Știri pe scurt*. 6 știri – direct sau indirect – au avut drept tematică pandemia de Covid-19. Printre alte teme s-au numărat noile numiri din sistemul judecătoresc, refuzul CEC de a include partidul politic PACE în lista formațiunilor cu drept de a susține candidați la alegerile prezidențiale, recolta înjumătățită de floarea soarelui în acest an, reținerea la frontiera moldo-română a moldovenilor cu contrabandă de țigări, lucrări de reparație pe strada Albișoara, un rezumat al emisiunii „Președintele răspunde” și altele.

Cinci din cele 20 de știri l-au avut drept protagonist și/sau sursă pe președintele Igor Dodon. Printre alți demnitari și funcționari care au fost cel mai des menționați și/sau citați direct în știri au fost: Marina Golovaci, secretară de stat în cadrul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; miniștrii Igor Șarov și Pavel Voicu; șeful Direcției politice de producție din cadrul Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM), Vasile Șarban. În ceea ce privește politicienii, atunci Andrei Năstase (PPPDA) și Sergiu Litvinenco (PAS) au fost protagoniștii unei știri, iar Gheorghe Cavaliuc (PACE) a fost vizat într-o altă știre.

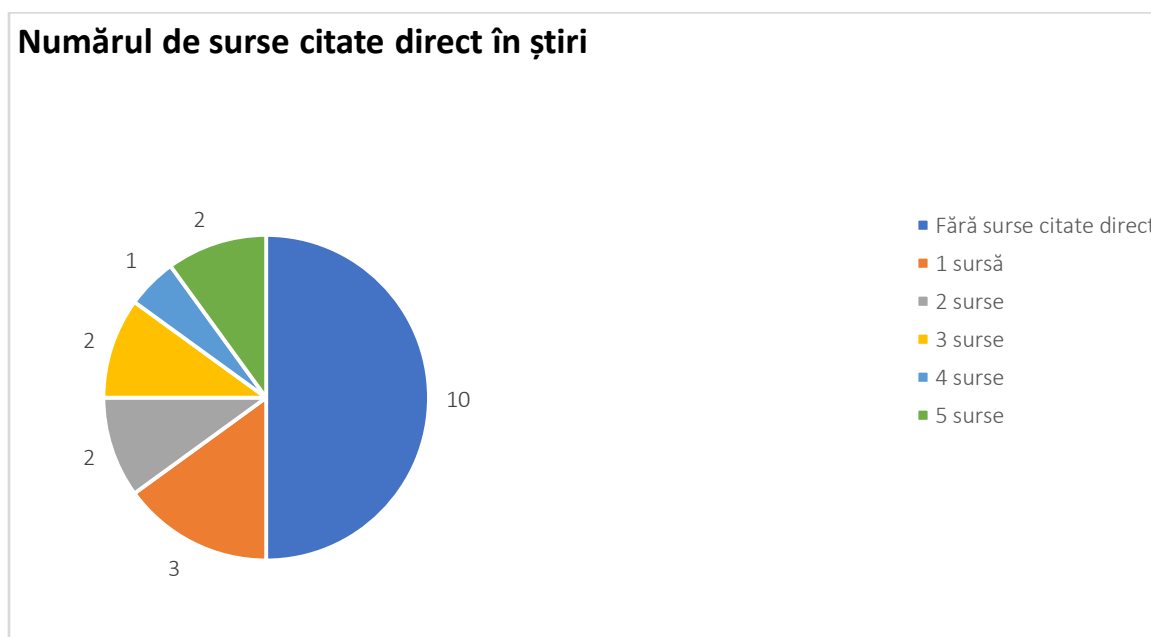
Președintele Igor Dodon a fost inclus cu 3 declarații directe în 2 știri, care au avut un total de 114 secunde, fiind urmat de secretara de stat Marina Golovaci, cu 2 intervenții de 73 secunde; ministrul

Pavel Voicu – cu o intervenție de 31 de secunde; ministrul Igor Șarov cu o intervenție de 25 de secunde și șeful Vasile Șarban, cu 2 intervenții și un total de 50 de secunde.

Dintre politicieni, în știri a fost citat Andrei Năstase (PPDA) cu o declarație directă de 42 de secunde, iar la capitolul experți, Viorel Chistruga a intervenit direct de 2 ori, cu un timp total de emisie de 60 de secunde.

10 din cele 20 știri totale au avut surse citate direct: 4 dintre acestea – o singură sursă; două – 2 surse; o știre – 3 surse; o știre – 4 surse; două știri – 5 surse. 10 știri din total celor principale(inclusiv 4 de la rubrica *Știri pe scurt*) nu au avut nici o sursă citată direct.

Analiza calitativă

În „Mesager”-ul din 4 septembrie 2020, Moldova 1 l-a favorizat pe președintele Igor Dodon, atât prin numărul de știri în care acesta a fost citat, cât și prin timpul de emisie de care a beneficiat, implicit prin modul în care jurnaliștii au reflectat știrile în care acesta a fost vizat. În acest sens, Moldova 1 l-a pus

pe președintele Igor Dodon într-o lumină pozitivă, iar în unele știri el a fost citat direct chiar dacă declarațiile/opiniile sale nu erau relevante subiectului/nu aduceau plusvaloare informației.

Spre exemplu, în știrea cu titlul „*Angajații din sistemul medical luptă deja de șase luni cu Covid-19*”, jurnaliștii au început subiectul prin menționarea provocărilor cu care se confruntă sistemul medical și angajații acestuia odată cu debutul pandemiei, ca mai apoi să scoată în evidență faptul că „*pentru a sprijini angajații medicali, dar și tinerii specialiști, Guvernul a dispus majorarea, în trei etape, a salariilor cadrelor medicale. (...) Proiectul de modificare a regulamentului privind salarizarea angajaților din instituțiile medico-sanitare publice a fost propus de președintele Igor Dodon. (...) Inițiativa de majorare a salariilor lucrătorilor medicali este o recunoștință a muncii depuse de medicii moldoveni*”. Ulterior, autorii știrii au citat direct 3 medici care salută inițiativa de majorare a salariilor și au completat cu opinia primarului din satul Congaz pe marginea acestui subiect. În context, reporterul a menționat repetat despre faptul că, „*din 30 septembrie, salariile angajaților din sistemul de sănătate a fost majorat cu 30 la sută. Potrivit președintelui țării, Igor Dodon, decizia de dublare a salariilor în domeniul medical a fost aprobată prin lege și prevede 3 etape...*” și l-a citat direct pe șeful statului. Știrea s-a finalizat cu mențiunea jurnalistului: „*Șeful statului, Igor Dodon, își propune să vină cu o inițiativă similară și în domeniul educațional. Propunerea prezidențială prevede dublarea salariilor tuturor angajaților din sistemul Educației. Președintele țării susține că majorarea de două ori a salariilor va stopa exodul angajaților din acest sector*”.

O altă știre vorbește despre o eventuală anulare a indemnizației de 16.000 de lei destinată personalului infectat cu Covid-19 la locul de muncă. În material, autorii accentuează că inițiativa nu va fi votată în Parlament de fracțiunea PSRM, pentru că „*asigurări în acest sens au fost date astăzi de președintele Igor Dodon. (...) Reacția vine după ce fosta ministru a Sănătății, Ala Nemerenco, a scris pe pagina sa de Facebook că pachetul de legi adoptate ieri de Guvern (...) ar prevede și anularea acestei indemnizații*”. Și în acest caz, prin modul în care a fost elaborată știrea, Igor Dodon a fost pus într-o lumină pozitivă, drept singura autoritate care poate rezolva orice problemă sau provocare (**tehnica de manipulare a Salvatorului național**).

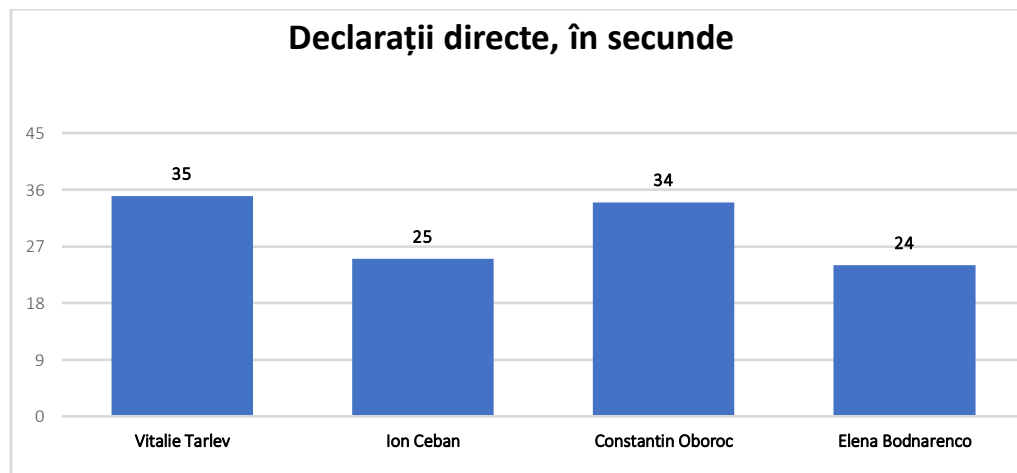
A treia știre în care președintele Igor Dodon a fost favorizat, inclusă la rubrica *Știri pe scurt*, vizează „*o nouă rundă de negocieri privind încheierea unui acord de creditare cu Federația Rusă*”, care a avut loc în săptămâna anterioară monitorizării, iar „*șeful statului, Igor Dodon, a declarat în cadrul emisiunii «Președintele răspunde» că au fost abordate deja câteva articole din respectivul document. Igor Dodon s-a arătat convins că negocierile se vor încheia în octombrie și că, în scurt timp, țara noastră va putea beneficia de cele 200 de milioane de euro. Moldova are nevoie de creditul rusesc pentru a intra în noul an cu rezerve financiare, a mai spus șeful statului*”.

Moldova 1 a difuzat și o știre în care a făcut un rezumat al emisiunii „*Președintele răspunde*”, publicată săptămânal pe rețelele de socializare ale șefului statului. În material, autorul s-a focusat pe opinia lui Igor Dodon, potrivit căreia „*actualul Parlament nu corespunde rezultatelor alegerilor din 2019 și trebuie dizolvat. Declarația a fost făcută de președintele Igor Dodon în cadrul emisiunii tradiționale «Președintele răspunde»*”. Știrea s-a bazat în exclusivitate pe declarația directă a lui Igor Dodon, preluată din emisiunea sus-amintită, și care a constituit peste jumătate din timpul de emisie al întregii știri. Moldova 1 l-a favorizat pe șeful statului prin includerea unor declarații directe irelevante și care denotă tendențiozitate, de exemplu: „*Noi cum am promis, socialiștii, nu am primit niciun transfug. Nu am primit niciun deputat din alte fracțiuni să treacă la noi*”.

Analiza cantitativă

„Mesager”-ul din 5 septembrie 2020 a fost constituit din 20 de știri, dintre care 6 au abordat, direct sau indirect, pandemia de Covid-19. Printre alte subiecte se numără graficul de lucru și activitate al instituțiilor de educație timpurie; alegerile locale ce urmează a fi organizate în localitățile Târnova, Dondușeni și Nucăreni, Telenești; despre iurtele kârgâze construite în Republica Moldova; lucrările din parcul „La Izvor” din Capitală; despre faptul că Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM) nu va avea un candidat la alegerile prezidențiale; candidatura fostului vicepremier Constantin Oboroc la alegerile prezidențiale, dar și o știre în care „*mama șefului statului, Galina Dodon, a povestit pentru prima dată despre accidentul rutier din septembrie 2018, cu implicarea a două mașini prezidențiale*”.

În cazul acestei ediții a buletinului informativ, Moldova 1 a citat direct diverse surse, cel mai des fiind vorba de cetățeni de rând, experți, primari, polițiști, specialiști IT, operatori ai serviciului 112, politicieni, etc. Doar în două știri Moldova 1 a citat direct reprezentanți ai autorităților centrale și/sau locale. Astfel, în ceea ce privește spațiul de emisie acordat declarațiilor directe, atunci Vitalie Tarlev, secretar de stat în cadrul Ministerului Economiei și Infrastructurii (MEI) a fost citat cu o intervenție de 35 de secunde, iar primarul municipiului Chișinău, Ion Ceban, cu o declarație de 25 de secunde. Din politicieni, Elena Bodnarencu (PCRM) a intervenit direct cu o declarație de 24 de secunde, iar potențialul candidat independent pentru alegerile prezidențiale Constantin Oboroc a avut o intervenție de 34 de secunde.

11 știri nu au avut surse citate direct, 4 știri au avut câte o sursă citată direct, 2 știri – câte 2 surse, 2 știri – câte 3 surse și o știre – 7 surse citate direct.

Numărul de surse citate direct în știri

Analiza calitativă

Moldova 1 a difuzat o știre tendențioasă, ce poate fi calificată drept PR politic în favoarea președintelui Igor Dodon. Mai exact, jurnaliștii postului public au transmis secvențe din cadrul unui film publicat de președintele Igor Dodon (fără a indica sursa imaginilor video), în care „...mama șefului statului, Galina Dodon, a povestit pentru prima dată despre accidentul rutier din septembrie 2018, cu implicarea a două mașini prezidențiale. În acea zi, șeful statului, împreună cu mama și unul dintre fiii săi, se întorceau de la o mănăstire. Dezvăluirile au fost făcute în cadrul unui film publicat de Igor Dodon la sfârșitul primului mandat de președinte al Republicii Moldova”. Prin această știre, Moldova 1 a dat dovadă de tendențiozitate și lipsă de echidistanță, pentru că informația nu este nici de actualitate, nici de interes public, îl promovează și îl pune într-o lumină pozitivă pe Igor Dodon. Totodată, Moldova 1 a făcut apel la emoții (mai ales prin includerea declarațiilor directe ale Galinei Dodon în care aceasta plânge și își amintește cu teamă despre accidentul în cauză), ceea ce este contrar rigorilor deontologice ale unei știri corecte și neutre, care trebuie să conțină doar fapte (nu opinii), fără a face apel la factorul emoțional al consumatorului de știri.

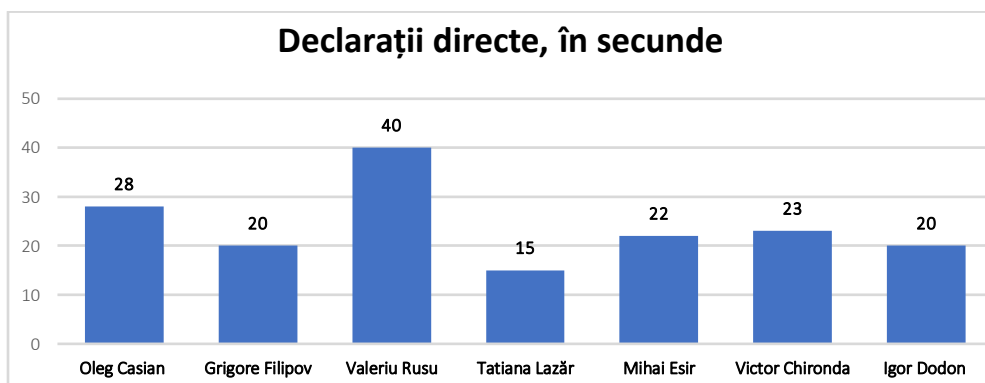
6 septembrie 2020

Analiza cantitativă

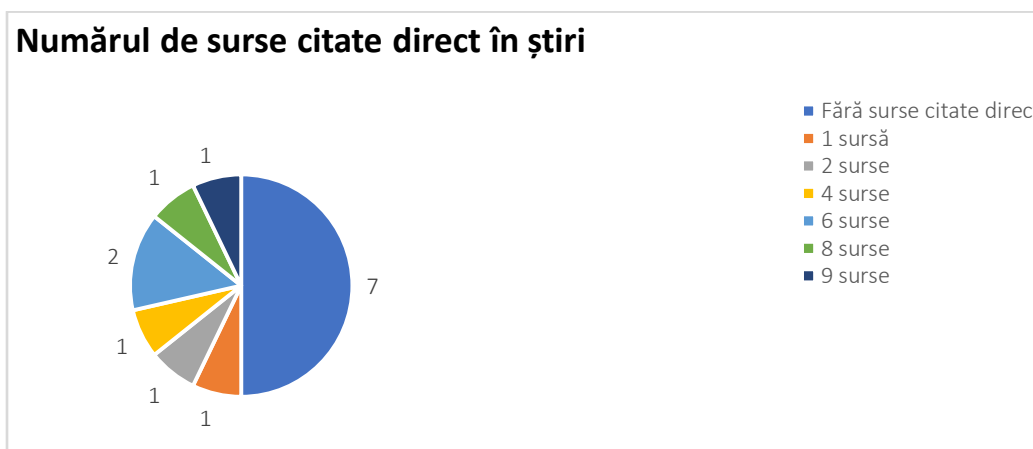
Ediția din 6 septembrie 2020 a „Mesager”-ului a inclus 14 știri. 3 dintre ele au avut drept tematică pandemia de Covid-19. Printre alte subiecte se numără seceta care „continuă să facă ravagii în întreaga țară”; alocațiile sociale anunțate de Guvern pentru pensionari; inaugurarea oficială a unui sens giratoriu în satul Oxentea, raionul Dubăsari, la care a participat și președintele Igor Dodon; o nouă ediție a Sărbătorii Fagului, organizată în satul Rădenii Vechi, raionul Ungheni; lucrările de reparații în mai multe grădinițe; un nou proiect de securizare a traficului din Capitală; etc.

Cele mai des citate surse direct au fost reprezentanții autorităților locale (atât de nivel ul unu, cât și de nivelul doi): primarul de Rădeni (Ungheni), Oleg Casian – o intervenție de 28 de secunde; președintele raionului Dubăsari, Grigore Filipov – o intervenție de 20 de secunde; primarul satului Oxentea,

Valeriu Rusu – două intervenții cu un total de 40 de secunde; primarul satului Congaz, Mihai Esir – o intervenție de 22 de secunde; vicepreședinta raionului Ungheni, Tatiana Lazăr – o intervenție de 15 secunde și viceprimarul municipiului Chișinău, Victor Chironda – o intervenție de 23 de secunde. Președintele Igor Dodon a fost vizat într-o știre în care a fost citat direct cu o declarație de 20 de secunde. Totodată, au fost citați direct cetățeni de rând, ecologiști, meșteri populari, antreprenori, fermieri, etc.

În ceea ce privește numărul surselor citate direct, atunci 7 știri au fost fără astfel de surse; o știre - cu o sursă directă; o știre – 2 surse; o știre – 4 surse; 2 știri – 6 surse; o știre – 8 surse și o știre – 9 surse citate direct.

Analiza calitativă

Tematica Covid-19 a fost mai puțin prezentă în „Mesager”-ul din 6 septembrie 2020. Doar 3 știri din totalul celor 14 au vizat acest subiect, fiind amplasate în debutul buletinului informativ. Totodată, autoritățile locale au fost citate preponderent drept surse, cu intervenții în 5 materiale.

În ceea ce privește aspectul deontologic al conținutului, atunci 2 din cele 14 știri au prezentat informația într-un mod tendențios și selectiv, și/sau l-au favorizat și l-au prezentat într-o lumină pozitivă pe președintele Igor Dodon sau PSRM.

Bunăoară, în una din știri, Moldova 1 a titrat că „pensionarii și beneficiarii de alocații sociale, în special cei cu venituri lunare de până la 3.000 de lei, vor beneficia, în termeni reali, de una dintre cele

mai mari indexări cumulative de pensie anuală, de aproximativ 8.1%”, accentuând faptul că „anunțul a fost făcut de președintele fracțiunii PSRM, Corneliu Furculiță, într-o postare pe Facebook”. Ulterior, jurnaliștii de la Moldova 1 au menționat că „majorarea făcută de Guvern, de la 700 de lei la 900 de lei, înseamnă un echivalent al indexării pensiei cu 3,3 la sută dacă luăm în calcul și 1,07 la sută cu cât se indexează de la 1 octombrie. Amintim că, în premieră, în acest an, indexarea pensiilor se produce de două ori pe an. La 1 aprilie a fost de 4,8%, iar cu cele 3,3% înseamnă o indexare efectivă de peste 8 la sută”. În primul rând, în contextul acestui subiect, Moldova 1 nu trebuia să sugereze (**sugestia**) că această inițiativă aparține unui deputat anume (Corneliu Furculiță) prin citarea declarației acestuia de pe Facebook. În al doilea rând, Moldova 1 a pus într-o lumină pozitivă Guvernul. Pentru asigurarea echilibrului, jurnaliștii aveau misiunea să consulte opinia separată a unui expert independent (analist economic), care să explice această inițiativă.

Într-o altă știre („Noi investiții în infrastructura rutieră din țară”), Moldova 1 a reflectat evenimentul oficial de inaugurare a unui sens giratoriu de la intrarea din localitatea Oxentea, raionul Dubăsari. Potrivit informației, proiectul a fost realizat în cadrul programului „Drumuri bune pentru Moldova”. Modalitatea în care a fost construită știrea și felul în care au fost citate sursele demonstrează faptul că Moldova 1 l-a favorizat și l-a pus într-o lumină pozitivă pe președintele Igor Dodon. De exemplu, primarul de la Oxentea, Valeriu Rusu, a fost inclus cu o declarație directă afirmând că acest proiect a fost posibil de implementat pentru că s-a „adresat cu un demers către președintelui țării, pentru a ne susține și a face acest sens giratoriu... Suntem foarte bucuroși că s-a rezolvat această problemă enormă”, idee preluată și de jurnaliști, care au accentuat repetat că „...proiectul a costat peste 220.000 de lei și a fost realizat cu sprijinul președintelui țării, Igor Dodon. Prezent la inaugurare, șeful statului a menționat că, deși trăim într-un an dificil, totuși oamenii muncitori și gospodari izbutesc să facă și lucruri frumoase”, afirmație completată cu un citat direct al șefului statului.

CONCLUZII

În perioada 31 august – 6 septembrie 2020, televiziunea publică Moldova 1 a reflectat în mare parte neutru informația în buletinele informative principale ale zilei. Pe parcursul monitorizării au fost identificate, totuși, câteva abateri deontologice care se referă în special la lipsa echidistanței și/sau plasarea în lumină pozitivă a unor demnitari (ex. Igor Dodon) – atât prin acordarea spațiului mai mare de emisie pentru intervenții directe, prin frecvența aparițiilor acestora în știrile difuzate, cât și prin modalitatea în care protagoniștii au fost prezentați în știri.

Sub aspect cantitativ, cea mai des abordată tematică a știrilor televiziunii publice a fost pandemia de Covid-19. Fiecare ediție a „Mesager”-ului a debutat cu știri ce au vizat direct sau indirect acest subiect (de la 3 până la 8 știri per ediție). Acestea au constituit 27% din volumul total de știri al fiecărui buletin informativ, ceea ce înseamnă că fiecare a 4-a știre s-a referit la pandemia de Covid-19, direct sau indirect. Totodată, aproape fiecare ediție a „Mesager”-ului a inclus cel puțin câte 2 știri ce au vizat Primăria municipiului Chișinău.

Mai mult de jumătate din cele 138 de știri difuzate în perioada de monitorizare nu au avut surse citate direct, ci doar menționate și/sau citate indirect de către prezentatorii ori reporterii canalului TV. La nivel instituțional, autoritățile continuă să se numere printre entitățile cel mai des abordate drept surse, citate sau menționate în știri. Totuși, în comparație cu perioada de monitorizare anterioară (9 – 15 martie 2020), frecvența citării directe sau indirecte a autorităților centrale în calitate de surse directe s-

a redus. Pe de altă parte, a crescut ponderea citării directe sau indirecte a reprezentanților autorităților locale, în special cei din administrația municipiului Chișinău. Comparativ cu perioada anterioară de raportare (9 – 15 martie 2020), s-a observat o mai mare diversitate în ceea ce privește sursele citate direct. Persoana menționată și/sau citată – direct sau indirect – cel mai des rămâne a fi președintele Igor Dodon, urmat de premierul Ion Chicu, ministrul Educației, Culturii și Cercetării, Igor Șarov, și reprezentanții Primăriei municipiului Chișinău (ex. viceprimara Angela Cutasevici). Președintele Igor Dodon a fost menționat și/sau citat direct/indirect în cel puțin 16 știri, ceea ce a însemnat fiecare a 9-a știre.

Cu referire la elementul politic din știrile Moldova 1, televiziunea publică l-a favorizat și l-a pus într-o lumină pozitivă pe președintele Igor Dodon (unele știri fiind chiar la limita publicității politice și a PR-ului electoral, precum știrea din 6 septembrie 2020, despre inaugurarea oficială a unui sens giratoriu în satul Oxentea, raionul Dubăsari, sau cea din 5 septembrie 2020, despre declarațiile mamei șefului statului, Galina Dodon, la doi ani de la accidentul în care dânsa a fost implicată, alături de președinte).

Sub aspect calitativ, Moldova 1 a admis câteva abateri deontologice:

- *Lipsa dreptului la replică.*
 - a. Știrea din 3 septembrie 2020, în care se menționează despre intenția lui Andrei Popov, ambasador cu misiuni speciale, de a-l acționa în judecată pe deputatul PPPDA Iurie Reniță pentru calomnie și minciună. Dat fiind faptul că este o știre conflictuală, Moldova 1 avea misiunea să asigure dreptul la replică parlamentarului vizat, ceea ce nu s-a întâmplat.
 - b. Știrea din 2 septembrie 2020, în care se menționează despre faptul că Ministerul de Interne de la Moscova a încheiat urmărirea penală în „dosarul Landromat” în care sunt vizați Vlad Plahotniuc, Renato Usatîi și omul de afaceri Veaceslav Platon. Dat fiind acuzațiile grave care le-au fost aduse celor trei protagoniști de către Ministerul de Interne al Federației Ruse, Moldova 1 avea misiunea să le asigure dreptul la replică, ceea ce nu s-a întâmplat.
- *Lipsa sursei pe imaginile video preluate.* În știrea din 1 septembrie 2020, despre 6 angajați ai cimitirului Sfântul Lazăr din Chișinău, care au fost reținuți pentru un posibil act de corupție, Moldova 1 a inclus imagini cu scene în timp ce cineva ia mită, dar nu a **indicat sursa imaginilor video preluate.**
- *Sugestia.* În știrea din 6 septembrie 2020, Moldova 1 a titrat că „pensionarii și beneficiarii de alocații sociale, în special cei cu venituri lunare de până la 3.000 de lei, vor beneficia, în termeni reali, de una dintre cele mai mari indexări cumulative de pensie anuală, de aproximativ 8,1%”, accentuând faptul că „anunțul a fost făcut de președintele fracțiunii PSRM, Corneliu Furculiță, într-o postare pe Facebook”. Astfel, Moldova 1 a sugerat că această realizare aparține deputatului Corneliu Furculiță și PSRM ca și partid politic.
- *Tehnica Salvatorului național/Mesia.* În majoritatea știrilor, președintele Igor Dodon a fost prezentat într-un context pozitiv, de cele mai multe ori creându-se impresia – mai ales prin formulările jurnaliștilor – că el este cel care poate rezolva orice problemă și are totul sub control: „...șeful statului, Igor Dodon, a îndemnat candidații care luptă pentru fotoliul de președinte să dea dovadă de corectitudine în această campanie electorală” (1 septembrie 2020); „Norma legală a fost propusă de președintele Igor Dodon și va fi implementată din data de 1 octombrie. Șeful statului a declarat anterior că acest ajutor trebuie să fie oferit de două ori pe an” (3 septembrie 2020); „Pentru a sprijini angajații medicali, dar și tinerii specialiști, Guvernul a dispus majorarea în trei etape a salariilor cadrelor medicale. (...)”

Proiectul de modificare a regulamentului privind salarizarea angajaților din instituțiile medico-sanitare publice a fost propus de președintele Igor Dodon. (...) Șeful statului, Igor Dodon, își propune să vină cu o inițiativă similară și în domeniul educațional. Propunerea prezidențială prevede dublarea salariilor tuturor angajaților din sistemul educației. Președintele țării susține că majorarea de două ori a salariilor va stopa exodul angajaților din acest sector” (4 septembrie 2020); Igor Dodon a dat asigurări că anularea indemnizației de 16.000 de lei destinată personalului infectat cu Covid-19 la locul de muncă nu va fi votată în Parlament de fracțiunea PSRM (4 septembrie 2020); Igor Dodon s-a arătat convins că negocierile cu Federația Rusă se vor încheia cu succes și că în scurt timp țara noastră va putea beneficia de cele 200 mln euro. Moldova are nevoie de creditul rusesc pentru a intra în noul an cu rezerve financiare, a mai spus șeful statului (4 septembrie 2020) etc.

RECOMANDĂRI

- Consiliul Audiovizualului (CA), în baza art. 13 (*Asigurarea informării corecte*), art. 75 (*Atribuțiile Consiliului Audiovizualului*) și 86 (*Cooperarea cu societatea civilă*) din [Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova](#), să se autosesizeze și să monitorizeze postul Moldova 1 pentru a constata abaterile deontologice și/sau de la legislație, cu aplicarea sancțiunilor de rigoare în cazurile justificate.
- Membrii Consiliului de Supraveghere al Instituției Publice Compania „Teleradio-Moldova” (TRM), în baza art. 45 (*Atribuțiile Consiliului de supraveghere*) din [Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova](#), dar și în baza art. 17 din [Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului de Supraveghere al Instituției Publice Naționale a Audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”](#), să supravegheze activitatea Moldova 1 în scopul realizării misiunii acesteia, precum și să analizeze conținutul produs pentru a înainta recomandările de rigoare.
- Directorul și editorii Moldova 1 să supravegheze conținutul editorial pentru ca acesta să corespundă misiunii mass-mediei publice, să reflecte corect realitatea, fără a favoriza sau defavoriza o persoană sau alta, o entitate sau alta, o instituție sau alta, un partid politic/politician sau altul.
- Reporterii Moldova 1 să pună în prim-plan interesul public la selectarea subiectelor pentru știri, să relateze de pe teren toate faptele relevante, echidistant și cu verificarea informațiilor. Pornind de la faptul că Moldova 1 este o instituție media publică - nu „de stat” sau „oficială” - jurnaliștii și angajații acestei instituții trebuie să înțeleagă că sunt în slujba publicului/cetățenilor Republicii Moldova, care prin intermediul taxelor/impozitelor achitate finanțează activitatea postului.